

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS

¹สุพิศ ศรีบัว และ ²จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย

¹Suphit Sreebua and ²Chulapunporn Thanaphaet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Compus, Thailand.

¹sreebua@gmail.com

Received December 25, 2020; Revised February 12, 2021; Accepted March 21, 2021

บทคัดย่อ

ผู้นำที่มีกลยุทธ์ มีศิลปะ มีอิทธิพลสามารถชี้นำผู้อื่นให้เกิดความวางใจเชื่อใจ พร้อมทั้งให้ความเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือทุกด้านและให้เกิดความมั่นใจในความสามารถในการเป็นผู้นำของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีและเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้นำที่ดีและมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำแล้วย่อมเป็นแรงผลักดันให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สง่างาม เฉกเช่นเดียวกันกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนที่ต้องมีความเป็นผู้นำ มีความรู้และประสบการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำ

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

¹นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

²อาจารย์ ดร.,หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Abstract

Strategic, artistic, and influential leaders are capable of directing others to trust, respect and cooperate in all aspects and build confidence in their leadership capabilities. The characteristics of the school administrators, in particular, are important factors to show that the person who is recognized as a school administrator is virtuous, ethical and confident to lead. These qualifications are indeed a driving force for being a dignified school administrator. This is applicable to the characteristics of private school administrators that need leadership, knowledge, experiences, interpersonal relationships with colleagues, abilities in making decisions, responsibility, a broad vision, ethics and the confidence of being a leader.

Keywords: Leadership Characteristics, Private School Administrators

บทนำ

การบริหารสถานศึกษา คือ งานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงซึ่งจำแนกเป็นหมวดหมู่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของงาน ตามโครงสร้างของการจัดองค์กร ตามระบบการศึกษาและตามแนวคิดของนักบริหารสถานศึกษาแต่ละคน บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญต้องใช้ความเป็นหัวหน้าในการใช้ อำนาจและตำแหน่งที่มีในการบริหารจัดการให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2553: 27-28) ทั้งนี้ที่ผู้บริหารที่พึงประสงค์ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ประการแรก ภูมิรู้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้วิชาการบริหารศาสตร์เข้าใจหลักการแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร มีทักษะที่จำเป็นในการบริหารและมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเทคนิควิธีการด้านประสานงาน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ประการที่สอง ภูมิธรรมผู้บริหารการศึกษาที่ดีย่อมมีภูมิธรรมในการบริหารมีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะต้องรู้จักการใช้หลักธรรมทางศาสนาเพื่อการบริหาร ประการที่สาม ภูมิฐาน หมายถึง บุคลิกลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร ทั้งด้านการพูดจาการแต่งกาย บุคลิกภาพส่วนบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539: 11)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจะประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้มากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งมาจากการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ และส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานของผู้บริหารของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอยู่หลายประการ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (พิชญญา ขวัญยืน, 2560: 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามต้องการและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการ และความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมทั้งขวัญและกำลังใจของครูด้วย ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำสูง ตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง และความเป็นประชาธิปไตย หากผู้บริหารมีคุณลักษณะและความสามารถที่เหมาะสมก็จะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานในองค์กร ตลอดจนชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ (ศุภมาส วิสขนาม, 2560: 2)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาจะใช้เรียกว่า การบริหารโรงเรียนตามที่เรียกแต่ก่อนก็ได้ การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนดแผนงานวิธีการขั้นตอนในการปฏิบัติงานและหน้าที่ไว้อย่างมีระบบ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ นักวิชาการด้านการศึกษา ได้ให้นิยามหรือความหมายของการบริหารโรงเรียน (การบริหารสถานศึกษา) ไว้ดังนี้

กิติมา ปรีดีติลล (2529: 13) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การ

บริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน และนักศึกษางานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2540: 128) ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ที่บุคคลร่วมกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ ที่เหมาะสมผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียนในการดำเนินงาน 5 ประการ คือ 1) การให้โอกาสทางการศึกษาหรือปรับปรุงการในโรงเรียนหรือบริหารงานวิชาการ 2) บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน 3) บริหารงานเกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 4) บริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการการเงินและการให้บริการ และ 5) บริหารงานกิจการนักเรียน

สมคิด บางโม (2544: 153) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้คนเงินวัสดุอุปกรณ์จำนวนมากมาย หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพผลผลิตของโรงเรียน คือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศย่อมล่าช้าตามไปด้วย

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการ และการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียนและนักศึกษา งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 32) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า สถานศึกษามีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายคือเป็นส่วนราชการ ที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจสติปัญญาความรู้และมีคุณธรรม วัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่กับผู้อื่นได้นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติ แล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินกิจการ หรือบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีที่ยึดทั้งหลักนิติบุคคลหลักคุณธรรมหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่าเป็นเครื่องมือในการวิสัยทัศน์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งการบริหารสถานศึกษาว่ากระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่ง

ประกอบไปด้วยร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และรวมกันปรับปรุง (Action) โดยจะต้องมีการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 10)

นอกจากนี้ การบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นและน่าศึกษาอย่างยิ่ง แท้จริงแล้ว บทบาทและความสำคัญของการบริหารนั้นมีความสัมพันธ์กับอารยธรรมการดำรงชีพของมนุษย์ที่เดียว เพราะเมื่อนุชนุษย์รวมกันอยู่เป็นหมู่ เป็นกลุ่ม มีหัวหน้าปกครอง บังคับบัญชา มีการแบ่งงานกัน ทำตามลักษณะความรู้ความสามารถ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างพวกเขาและเผ่าเดียวกัน โดยมีจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของกลุ่มชนเหล่านั้น เมื่อกลุ่มสังคมขยายตัวเติบโตขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น มนุษย์ก็เริ่มสร้างและวางระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ขึ้นโดยเรียนรู้จากประสบการณ์และความเชื่อถือ ทั้งนี้ก็โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสำเร็จเรียบร้อยขึ้นในองค์การ และเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมนั้น อาจสรุปความสำคัญของการบริหาร ได้ดังนี้ คือ 1) การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่กับการดำรงชีพของมนุษย์ และเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพพร้อมกันอยู่ได้อย่างผาสุก 2) จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้องค์การต่างๆ ต้องขยายงานด้านบริหารให้กว้างขวางเพิ่มขึ้น 3) การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น 4) การบริหารเป็นวิธีที่สำคัญในอันที่จะนำสังคม และโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า 5) การบริหารจะช่วยให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญ และความเสื่อมของสังคมในอนาคต 6) การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การความสำเร็จของการบริหารจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่เป็นอันมาก 7) การบริหารมีลักษณะต้องใช้ในการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ และการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหาร 8) ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัว หรือในองค์การย่อมมีส่วนเกี่ยวพันกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ และจำเป็นต่อการดำรงชีพอย่างฉลาด และ 9) การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กันไม่อาจแยกจากกันโดยเด็ดขาด ดังที่กล่าวว่า การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน (สมพงษ์ เกษมสิน, 2539: 4-5)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ กำหนดกระบวนการที่เป็นสาระสำคัญของกระบวนการบริหารต้องประกอบด้วย 1)

การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงานตามแผน 4) การประเมินผลหากกระบวนการบริหารงานดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนตามกระบวนการที่ถูกต้องมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง สิ่งนี้จำเป็นมากในการบริหารการศึกษาเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการ

3. หลักการการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ในมาตรา 9(2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ถ้าจะพิจารณาว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษา มีกี่แบบดูได้จากการตัดสินใจในการบริหารงานในสถานศึกษา ตามแบบการกระจายอำนาจในการบริหาร พบว่ามี 4 รูปแบบ ตามหลักดังที่ Murphy and Beck ได้รวบรวมไว้ ดังนี้ 1) การบริหารแบบฐานโรงเรียนโดยผู้บริหารมีบทบาทหลัก (Administrative Control) 2) การบริหารแบบฐานโรงเรียนโดยครูมีบทบาทหลัก (Professional Control) 3) การบริหารแบบฐานโรงเรียนโดยชุมชนมีบทบาทเป็นหลัก (Community Control) และ 4) การบริหารแบบฐานโรงเรียนแบบผสมผสาน (Hybrid Control) (สมาน อัครภูมิ, 2551: 100-101)

สรุปได้ว่า หลักการบริหารสถานศึกษานั้น เป็นการพัฒนาโรงเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพทุกฝ่ายเป็นกระบวนการของผู้บริหารร่วมกัน ใช้การวางแผนจัดองค์การ และดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรขององค์การได้อย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ให้สำเร็จ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานศึกษาเป็นสำคัญ

4. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านจำเป็นที่จะต้องนำขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบอยู่ทั้ง 4 ด้านมากำหนดเป็นกลยุทธ์ วิธีการ แผนงาน เทคนิคและขั้นตอนในการบริหารและปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบและสมบูรณ์รอบคอบอย่างเป็นรูปธรรมเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีแล้วก็อาจมีผลกระทบกระเทือนส่วนอื่นๆ ได้ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องยึด

มั่นในกระบวนการบริหาร ซึ่งมีอยู่หลายแนวทาง หลายทฤษฎี หลายเทคนิค และหลายแนวทาง ในการปฏิบัติที่ผู้บริหารต้องใช้สติปัญญาพิจารณาตามความเหมาะสม ซึ่งมีอย่างย่อๆ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหาร สถานศึกษาเป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบไปด้วยร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมกัน ปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุง (Action) โดยจะต้องมีการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 18) สรุปว่า กระบวนการบริหารการศึกษา ได้กำหนด ไว้ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) การ กระตุ้น (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผล (Evaluating)

รุ่ง แก้วแดง (2543: 18) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารของ Gulick มีขั้นตอนการ บริหารที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปที่เรียกกันว่า “กระบวนการ POSDCoRB” ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การติดต่อประสานงาน การรายงานผล และการ ดำเนินงานด้านการเงินและงบประมาณ

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นขั้นตอนที่มีระบบครบวงจรและเป้าหมายที่ แน่นนอน เป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุดตาม เจตนารมณ์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

การบริหารสถานศึกษาเอกชน

การจัดการศึกษาเอกชนในประเทศไทย กล่าวได้ว่า เอกชนดำเนินงานก่อนการศึกษาใน ระบบโรงเรียนภาครัฐ กล่าวคือ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช พ.ศ.2199-2231 และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.2394-2411 ซึ่งเน้นการเผยแผ่ศาสนาควบคู่ไปกับการให้การศึกษาหาความรู้ในระดับสูงของ ยุคนั้น ให้ความสนใจที่จะแสวงหาความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ต่างๆต่อมาจึงจัดตั้งโรงเรียน เอกชนที่จัดการศึกษาแบบสมัยใหม่และขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งขึ้นใน ระยะเวลาแรกและยังคงดำเนินกิจการจนทุกวันนี้ ได้แก่ โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2408 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย พ.ศ.2413 โรงเรียนอัสสัมชัญ พ.ศ.2440 ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ถึงแม้ จะจัดตั้งมานานนับร้อยปี แต่ก็ยังได้รับความศรัทธาและความนิยมนำโดยตลอด เนื่องจากความ

มั่นใจในคุณภาพการจัดการศึกษาที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องนั่นเอง การจัดการศึกษาเอกชนได้มีผู้คิดแนวทางในการบริหารงาน คือ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (จรรยาพร ธรณินทร์, 2544: 1-7) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. จุดเด่นของการจัดการศึกษาเอกชน ได้แก่ โรงเรียนเอกชนมีความคล่องตัวและรวดเร็วในการตัดสินใจ โดยมีผู้บริหารมีความรู้พื้นฐาน ทักษะและประสบการณ์การบริหารเชิงธุรกิจและการศึกษามาอย่างดี ไม่ยึดติดกับกฎระเบียบมากนัก อีกทั้ง การทำงานต้องมีความมุ่งมั่นเพื่อความอยู่รอดของกิจการ จึงต้องบริหารอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าการลงทุน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสามารถจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาทำงานโดยจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้

2. สภาพปัญหาของการศึกษาเอกชน ได้แก่ โรงเรียนเอกชนในประเทศไทยยังประสบปัญหาอยู่หลายประการดังนี้ 1) มีความแตกต่างด้านคุณภาพระหว่างโรงเรียนเอกชนด้วยกันเอง โดยขึ้นอยู่กับความเก่าแก่ ขนาด ศักยภาพผู้บริหาร ความเอาใจใส่ของครูและระบบการจัดการเรียนการสอน ทำให้การยอมรับของครูและผู้ปกครองไม่เท่ากัน ซึ่งปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้ก็เกิดขึ้นกับโรงเรียนของรัฐด้วย 2) ภาพลักษณ์ของโรงเรียนเอกชนในสายตาประชาชน ยังมีเรื่องต้องแก้ไขหลายเรื่อง เช่น การเก็บเงินค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นสูง ครูไม่ได้รับเงินเดือนเต็มตามวุฒิ เป็นต้น 3) สัดส่วนของจำนวนนักเรียนโรงเรียนเอกชน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียนของรัฐได้ลดลงในหลายสิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา 4) การควบคุมจากรัฐในด้านกฎระเบียบยังไม่คล่องตัว ขาดระบบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และ 5) ความมั่นคงในวิชาชีพครูและอัตราเงินเดือนยังไม่มีแรงจูงใจมากพอ

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยทั่วไปของการศึกษาเอกชน การปฏิรูปการศึกษาเอกชนมีความจำเป็น ทั้งนี้เพราะว่าเพื่อให้การศึกษาเอกชนนั้นเข้ามาเป็นทางเลือกของประชาชนให้เกิดการแข่งขันในเชิงคุณภาพ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเอกชนจึงต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย ตั้งแต่รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนเอกชน โดยมีหลักการทั่วไป คือ 1) รัฐควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่า เอกชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา รัฐจะเน้นการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่โรงเรียนเอกชนเข้าไปไม่ถึงหรือในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ต้องลงทุนสูงและรัฐจะไม่เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในเขตพื้นที่ทั้งหมด โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีโรงเรียนเอกชนตั้งอยู่แล้วในกรณีนี้อาจเกิดผลกระทบกับการศึกษาเอกชนให้รับฟังความคิดเห็นของภาคเอกชนประกอบการพิจารณาตัดสินใจของรัฐ 2) สนับสนุนด้านการเงินให้กับสถานศึกษา

เอกชน เช่น เงินอุดหนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้จัดเก็บค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้ตามภาวะเศรษฐกิจและเป็นธรรม เช่น รถโรงเรียน อาหารกลางวัน ค่ากิจกรรมทัศนศึกษา 3) สนับสนุนโรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานและสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ 4) แก้ไขกฎระเบียบของรัฐเพื่อให้การศึกษาเอกชนสามารถบริหารได้คล่องตัว 5) พัฒนาระบบประกันคุณภาพให้มีมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับสูง โดยใช้กระบวนการประเมิน เช่นเดียวกับมาตรฐานระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาของรัฐ 6) หน่วยงานจัดการศึกษาภาครัฐต้องร่วมมือกับการศึกษาเอกชนในการกำหนดนโยบายและวิธีนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาสำคัญร่วมกัน โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของงาน มีความมุ่งมั่นและทำต่อเนื่อง 7) สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรเพิ่มบทบาทในการเป็นสำนักงานส่งเสริมการลงทุนการศึกษาและ 8) ต้องพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของโรงเรียนเอกชน เพื่อฝึกนักเรียน นักศึกษาให้รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อสร้างเสริมภาพลักษณ์ของโรงเรียนเอกชนที่เน้นผลผลิตที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม

4. นโยบายสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) ดำเนินนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเน้นการบริหารและจัดการศึกษาเอกชนให้มีความเป็นอิสระ เป็นนิติบุคคลและมีคุณภาพ สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท โดยรัฐต้องให้การสนับสนุนเงินอุดหนุน สิทธิประโยชน์และด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้ 2) ดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจให้บุคลากรทางการศึกษาเอกชนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ การจัดระบบการวัดและประเมินผลในการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของโรงเรียนเอกชน ทั้งโรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนมัธยมจากทั่วประเทศ โรงเรียนอาชีวศึกษา และนักเรียนที่ก่อนปีการศึกษา เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนเอกชนได้สิทธิประโยชน์ในการวัดและประเมินผลตลอดจนการดูแลความปลอดภัยของโรงเรียนที่จัดการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะโรงเรียนกวดวิชาเพื่อให้มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่อัดแน่นและมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุอย่างมีคุณภาพ 3) พัฒนาการศึกษาเอกชนให้มีมาตรฐานคุณภาพและได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับการศึกษาที่จัดโดยรัฐ โดยสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะร่วมกับสถานศึกษาเอกชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการ

ประเมินตนเองของสถานศึกษาและให้การสนับสนุนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพจนได้รับการประกันคุณภาพจากการประเมินภายนอก และ 4) เน้นการพัฒนาครูและผู้บริหารการศึกษา เอกชนให้มีใบประกอบวิชาชีพครู ใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร และความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม โดยสนับสนุนให้ครู ผู้บริหารมีทักษะในการทำงานเพื่อมุ่งเน้นที่คุณภาพของผู้เรียนและคำนึงถึงการให้บริการที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน (พิชญาภา ขวัญยืน, 2560: 9-12)

บทบาทและภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

ผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาเอกชนน่าจะมีบทบาทต่างๆ ที่จะบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลดังต่อไปนี้ 1) บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน ชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน มีความรู้ ทักษะในการจัดสรรงบประมาณแบบโครงการ 2) บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้นและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม 3) บทบาทเป็นนักวางแผน สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผน 4) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ 5) บทบาทเป็นผู้จัดองค์การ สามารถออกแบบขยายงาน กำหนดโครงสร้างขององค์กรขึ้นใหม่ 6) บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มาสู่สถาบัน 7) บทบาทเป็นผู้ประสานงาน เข้าใจรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร รู้จักวิธีนิเทศงาน การรายงาน ประสานกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) บทบาทเป็นผู้สื่อสาร มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน สามารถในการประชาสัมพันธ์ 9) บทบาทเป็นผู้จัดความขัดแย้ง สามารถต่อรองไกล่เกลี่ย สามารถแก้ปัญหา ความขัดแย้ง 10) บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา 11) บทบาทเป็นผู้จัดระบบ 12) บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน 13) บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล 14) บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร 15) บทบาทเป็นผู้ประเมินผล 16) บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ และ 17) บทบาทเป็นประธานในพิธีการ (คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540: 30-31)

นอกจากนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยควรมีบทบาทดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นกลุ่มผู้นำในการปรับปรุงโรงเรียน 2) เป็นกลไกสื่อสารสองทางกับครูอาจารย์ทั้งโรงเรียน 3)

เก็บรวบรวม จัดกระทำและประเมินข้อมูลของโรงเรียน 4) กำหนดเป้าหมายการปรับปรุงโรงเรียนพร้อมดำเนินการให้ได้รับการยอมรับจากครูอาจารย์ 5) สร้างแผนและปรับปรุงแผนปรับปรุงโรงเรียน 6) ประเมินความก้าวหน้าและยุทธศาสตร์ของแผน 7) ติดตามการปฏิบัติตามแผนและ 8) กำหนดกิจกรรมหรือยุทธศาสตร์ที่ต้องปฏิบัติในขณะที่ดำเนินการตามแผน (สุรัฐ ศิลปอนันต์, 2543: 135)

2. ระเบียบว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 31(1) 39(2) และมาตรา 160 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และตราสาร

1. ผู้แทนผู้รับใบอนุญาต ให้ผู้แทนผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้แทนของโรงเรียน ในการทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอก โดยลงลายมือชื่อและประทับตราของโรงเรียน
2. ผู้จัดการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ 1) มีหน้าที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินงบประมาณ การบริหารงานทั่วไปและรับผิดชอบในการจัดวางระบบบัญชีและจัดทำบัญชี โดยจัดทำสมุดรายวันทั่วไป บัญชีแยกประเภท จัดทำงบทดลอง และรายงานทางการเงิน (งบดุล งบรายได้-ค่าใช้จ่าย งบกระแสเงินสด หมายถึงประกอบงบการเงิน) ตามมาตรฐานการบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี 2) ดูแลรับผิดชอบด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน เช่น ควบคุมการทำงาน ของเจ้าหน้าที่ด้านบัญชี การเงินและธุรการ นักการ ภารโรง คนงาน คนครัว คนขับรถและแม่บ้าน โดยผู้จัดการร่วมกับผู้อำนวยการ ร่วมกันจัดการดูแลรับผิดชอบอาณาบริเวณ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรักษาความสะอาด พัฒนาซ่อมแซมความมั่นคงแข็งแรงและความปลอดภัยต่างๆ ไป 3) มีอำนาจสั่งจ่ายเงินในการบริหารกิจการโรงเรียน นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายปกติประจำเดือนหรือตามที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนได้อนุมัติไว้ ได้ครั้งละไม่เกิน 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) ถ้าเกินกว่าจำนวนดังกล่าว จะต้องได้รับอนุมัติจากประธานกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นครั้งคราว 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับการบริหารงานตามตราสารจัดตั้ง นโยบาย ระเบียบ และข้อบังคับโรงเรียนและหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และ 5) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

3. ผู้อำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ 1) มีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียนและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 2) แต่งตั้งถอดถอนครู บุคลากรทางการศึกษาและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน โดยความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการบริหารโรงเรียนตามระเบียบคณะกรรมการบริหารว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนครูของโรงเรียนฯ พ.ศ.2554 3) ควบคุมปกครองครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน 4) จัดทำทะเบียนครู บุคลากรที่เกี่ยวกับการศึกษา นักเรียนและเอกสารอื่นที่เกี่ยวกับการศึกษา 5) จัดทำหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียน 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับวิชาการตามระเบียบและข้อบังคับของทางราชการรวมทั้งตราสารจัดตั้ง นโยบาย ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และ 7) ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีและเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้นำที่ดี และมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำแล้วย่อมเป็นแรงผลักดันให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สง่างามและจะนำพาองค์กรคือสถานศึกษาสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไว้มากมาย ดังนี้

Ghiselli (1971: 39-94) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารไว้ดังนี้ 1) ความสามารถในการสั่งการ 2) ความรอบรู้งาน 3) ความสามารถในการตัดสินใจ 4) ความมั่นใจในตัวเอง 5) ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ 6) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต และ 7) ความไม่ผูกติดกับตำแหน่ง

Hoy and Miskel (2001:169) ได้กล่าวถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านการตัดสินใจ 2) คุณลักษณะด้านการจูงใจ 3) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ 4) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ และ 5) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

ธีระ รุญเจริญ (2553: 4) กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 ประการ ดังนี้ 1) มีพื้นฐานเดิมเป็นทุน 2) มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ 3) มีคุณธรรม จริยธรรม 4) มีความสามารถ ความชำนาญ และ 5) มีความรอบรู้

สรุปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีและเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้นำที่ดี และมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำแล้วยอมเป็นแรงผลักดันให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สง่างาม และจะนำพาองค์การคือสถานศึกษาสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

ยงยุทธ เกษสาคร (2542: 69) ได้กล่าวถึง ลักษณะผู้นำที่ดี ประกอบด้วยคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำ ได้แก่ มุ่งแสวงหาบรรทัดวิธีที่จะนำผู้ร่วมงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานตามที่กำหนดไว้การแสดงออกในรูปของพฤติกรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ความสามารถในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลความเป็นผู้นำสูงสามารถแสดงบทบาทในการนำด้วยบารมี ความจงรักภักดีที่เกิดในจิตสำนึกของบุคลากร ต่อหน่วยงาน สร้างความพึงพอใจด้วยการใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่กับผู้ร่วมงานจนสามารถสร้างทีมงานได้ ผู้นำที่ดีนั้นต้องมีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่ดี มีดังนี้

- 1) คุณลักษณะ ทางร่างกาย เช่น หน้าตาดี ความสูงพอเหมาะ น้ำหนักไม่มาก สุขภาพดีและสมบูรณ์
- 2) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอดทนมีความพยายาม
- 3) คุณลักษณะทางนิสัยส่วนตัว เช่น มีความฉลาด มีการตัดสินใจแม่นยำมีความรักงานมีความรับผิดชอบ
- 4) คุณลักษณะทางสังคม เช่น มีความเห็นอกเห็นใจ มีมนุษยสัมพันธ์ ดียอมรับฟังความคิดเห็น มีความซื่อสัตย์สุจริตผู้นำและภาวะผู้นำนั้นมีความจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ เพราะผู้นำ คือ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่หรือผู้นำที่มีความสามารถที่ดีและเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ โดยสามารถชักจูงให้กลุ่มบุคคลในองค์การมีความสามารถเชื่อมั่น ในตัวเองคอยชักจูงให้ร่วมกันคิด และร่วมมือกันทำนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ด้วยความสมัครสมานสามัคคีกัน นอกจากภาวะผู้นำแล้วยังต้องมีคุณสมบัติ และลักษณะของผู้นำอีกซึ่งประกอบด้วยลักษณะภายนอก ได้แก่ คลิกลักษณะทางร่างกาย และอุปนิสัยส่วนตัวที่เหมาะสม บุคลิกภายใน ได้แก่ คุณธรรมภายในจิตใจ และ

สติปัญญาที่เหนือบุคคลอื่น เช่น ความกล้าหาญ ความเด็ดขาด ความเที่ยงตรง ความกระตือรือร้น และที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะที่กว้างไกล

เฉลิมชัย สมท่า (2547: 23-24) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1) ความเป็นผู้นำ (Leadership) คือ มีอิทธิพลในตนเองสูงกว่าอิทธิพลอื่นๆ บุคคลในกลุ่ม และสามารถชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานได้ คุณสมบัติด้านนี้ประกอบด้วยลักษณะต่างๆคือ มีความร่าเริงแจ่มใส และอดทนสามารถตัดสินใจและชักจูงใจคนมีความรับผิดชอบ ฉลาดและไหวพริบดี มีความอดสาหะวีริยะมีความเสียสละมีบุคลิกภาพ และมีความเป็นประชาธิปไตย

2) มีความรู้และประสบการณ์ (Knowledge and experience) เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวกับงานในอาชีพของผู้บริหารโดยเฉพาะเช่นมีความรู้ และประสบการณ์มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของงานและรู้เท่าทันเหตุการณ์

3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (Human relationship) ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลทั้งนอกและในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญคือ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเสมอต้นเสมอปลาย ยกย่องชมเชย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความยืดหยุ่น เปิดเผยและเป็นกันเอง

4) มีคุณธรรมสูง (Virtue) คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้บริหารให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดีและมีศีลธรรม มีสุขภาพดี (Healthy) คือมีสุขภาพกาย (Physical health) และมีสุขภาพจิตดี (Mental health) สุขภาพจะเป็นเครื่องเสริมการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและสม่าเสมอ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน มีความเป็นผู้นำ มีความรู้และประสบการณ์ เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำแล้วย่อมเป็นแรงผลักดันให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สง่างามและจะนำพาองค์กรคือสถานศึกษาสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียนและนักศึกษา งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีกระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นขั้นตอนที่มีระบบครบวงจรและเป้าหมายที่แน่นอน เป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุดตามเจตนารมณ์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ การจัดการศึกษาเอกชนได้มีผู้คิดแนวทางในการบริหารงานได้กล่าวไว้ว่า 1) จุดเด่นของการจัดการศึกษาเอกชน มีความคล่องตัวและรวดเร็วในการตัดสินใจ โดยมีผู้บริหารมีความรู้พื้นฐาน ทักษะและประสบการณ์การบริหารเชิงธุรกิจและการศึกษามาอย่างดี ไม่ยึดติดกับกฎระเบียบมาก 2) สภาพปัญหาของการศึกษาเอกชน การยอมรับของครูและผู้บริหารไม่เท่ากัน การเก็บเงินค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นสูง ครูไม่ได้รับเงินเดือนเต็มตามวุฒิ สัดส่วนของจำนวนนักเรียนโรงเรียนเอกชนลดลง การควบคุมจากรัฐในด้านกฎระเบียบยังไม่คล่องตัว ขาดระบบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และความมั่นคงในวิชาชีพครูและอัตราเงินเดือนยังไม่มีแรงจูงใจมากพอ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยทั่วไปของการศึกษาเอกชน รัฐควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่า เอกชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา รัฐจะเน้นการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่โรงเรียนเอกชนเข้าไปไม่ถึงหรือในสาขาวิชาที่ขาดแคลน สนับสนุนโรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานและสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ แก้ไขกฎระเบียบของรัฐเพื่อให้การศึกษาเอกชนสามารถบริหารได้คล่องตัว พัฒนาระบบประกันคุณภาพให้มีมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับสูง โดยใช้กระบวนการประเมิน เช่นเดียวกับมาตรฐานระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาของรัฐ หน่วยงานจัดการศึกษาภาครัฐต้องร่วมมือกับการศึกษาเอกชนในการกำหนดนโยบายและวิธีน่านโยบายสู่การปฏิบัติ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรเพิ่มบทบาทในการเป็นสำนักงานส่งเสริมการลงทุนการศึกษา และต้องพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของโรงเรียนเอกชน เพื่อฝึกนักเรียน นักศึกษาให้รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ทั้งนี้ ผู้นำที่มีกลยุทธ์มีศิลปะ มีอิทธิพลสามารถชี้นำผู้อื่นได้เกิดความวางใจเชื่อใจพร้อมทั้งให้ความเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือทุกด้าน และให้เขาเกิดความมั่นใจในความสามารถในการเป็นผู้นำของตน ซึ่งสามารถสร้างความสำเร็จแก่ตนและผู้ปฏิบัติตาม นำพา

องค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีและเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้นำที่ดีและมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำแล้วย่อมเป็นแรงผลักดันให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สง่างาม เฉกเช่นเดียวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำแล้วย่อมเป็นแรงผลักดันให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่สง่างามและจะนำพาองค์กรคือสถานศึกษาสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กวี วงศ์พุม. (2550). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสัยทัศน์นักบริหาร.
- กิติมา ปรีดีติลล. (2529). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ธนการพิมพ์.
- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540). *การพัฒนาองค์กร*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรวัยพร ธรณินทร์. (2544). *ก้าวต่อไปของการปฏิรูปการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: เอกสารโรเนียว.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญชัย อาจินสมาจารย์. (2541). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปสองและประเมินภายนอกกรอบสาม*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นพพงษ์ บุญจิตรดุลย์. (2540). *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- พิชญานา ขวัญยืน. (2560). *คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนเขตอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. พิมพ์พิเศษ 5 ธันวาคม 2549. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2542). *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฎิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ศุภมาส วิสัยนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมคิด บางโม. (2544). *การบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2539). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: อุบลกิจ ออฟเซทการพิมพ์.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2543). *กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ที.เจ.เจ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). *คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ลีปพนนท์ เกตุทัต. (2551). *วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- Ghiselli, E. E. (1971, October). "Managerial Talent", *American Psychologist*. 16(10): 39-94.
- Hoy, K. and Miskel, G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. New York: McGraw-Hill.

